

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 39. stav 1. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 21. do 27. siječnja 2003. godine, donijelo je

ODLUKU

I

Povijesna građevina **Dizdareva ili Ženska džamija**, proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik nalazi se na lokaciji koja obuhvaća k.č. 937, k.o. Jajce I, općina Jajce, Federacija Bosne i Hercegovine.

Na nacionalni se spomenik primjenjuju mjere zaštite i rehabilitacije utvrđene Zakonom o provedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/02 i 27/02).

II

Vlada je Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna osigurati pravne, znanstvene, tehničke, administrativne i financijske mjere za zaštitu, konzervaciju, prezentaciju i rehabilitaciju nacionalnoga spomenika.

Povjerenstvo će za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) utvrditi tehničke uvjete i osigurati financijska sredstva za izradbu i postavljanje informacione ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

U cilju trajne zaštite objekta na k.č. br. 937 nisu dopušteni nikakvi radovi izuzev konzervatorsko-resturatorskih, uz projekt odobren od federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na razini Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: nadležna služba zaštite).

Na susjednim parcelama k.č. br. 888, 889, 896, 898, 899, 900, 934, 935, 936, nije dopuštena nikakva gradnja izuzev rekonstrukcije objekata koji su oštećeni tijekom ratnih djelovanja, a po projektu odobrenom od federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje i uz stručni nadzor nadležne službe zaštite. Stambene objekte rekonstruirati u izvornome obliku, sa identičnim horizontalnim i vertikalnim dimenzijama, nagibom krovova i materijalima koji neće narušiti ambijentalnu vrijednost lokacije.

IV

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski spisi koji su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

V

Svatko će se, a posebno nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, županije, gradske i općinske službe suzdržati od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu i rehabilitaciju.

VI

Ova će se odluka dostaviti Vladi Federacije, federalnom ministarstvu nadležnome za prostorno uređenje, nadležnoj službi zaštite, općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra, radi provedbe mjera utvrđenih u toč. II, III, i IV ove odluke i nadležnome općinskome sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII

Sastavni je dio ove odluke obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim osobama u prostorijama i na web stranici Povjerenstva (<http://www.aneks8komisija.com.ba>).

VIII

Prema članku V, stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

IX

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u «Službenom glasniku BiH» i «Službenim novinama Federacije BiH».

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović, Ljiljana Ševo i Tina Wik.

Broj: 08.2-6-2/03-1
21. siječnja 2003. godine
Sarajevo

Predsjedatelj Povjerenstva
Dubravko Lovrenović

O b r a z l o ž e n j e

I – UVOD

Na temelju Zakona o provedbi odluka Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, članka 2. stavka 1. “nacionalni spomenik” je dobro koje je Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu Povjerenstvo) proglasilo nacionalnim spomenikom sukladno čl. V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Aneks 8.), kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 33/02), sve dok Povjerenstvo ne donese konačnu odluku o njihovome statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje i bez obzira da li je za dotično dobro podnesen zahtjev.

Povjerenstvo je primilo peticiju od strane IZ BiH Medžlisa Jajce 27. prosinca 2002. godine o provedbi postupka za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom, sukladno članku 5, Aneksa 8 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članku 35. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U postupku je koji prethodi donošenju konačne odluke o proglašenju izvršen uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući i opis i fotografije, podatke o eventualnim oštećenjima tijekom rata, podatke o eventualnim intervencijama na restauraciji ili drugoj vrsti radova na dobru, itd.
- dokumentaciju o lokaciji imovine i sadašnjem vlasniku i korisniku dobra (Općina Jajce: kopija katastarskoga plana, zemljišnoknjižni izvadak)
- povijesnu, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu korištenja dokumentacije u sklopu ove odluke.

Na temelju uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o lokalitetu

Lokacija

Dizdareva se ili Ženska džamija nalazi u gornjem dijelu grada, tzv. Gornjoj Mahali, neposredno pored jajačke citadele, ulica Starogradska k.č. 937, K.O. Jajce I, vlasništvo Sjedinjenog vakufa IVZ BiH, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Povijesni podaci

Džamiju je izgradio Sulejman-beg Kulenović 1812./13. godine. Podatak se o godini izgradnje nalazio na tihom portalu koji se zadržao do 1992. godine. Tarih je imao dimenzije 40x96 cm, a natpis je bio isklesan u prozi na arapskome jeziku. U ovome natpisu godina nije ispisana brojkama, a autor kaže da je sadržana u

slovima u ebdžehu. Ukupna vrijednost tih slova iznosi 1277, a odgovara 1812./23. godini. Da li je ranije na ovom mjestu postojala džamija iz natpisa nije vidljivo (Mujezinović, 1998.,: str. 272.).

Dosadašnja zakonska zaštita

Rješenjem je Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Bosne i Hercegovine br. 144/51, objekt stavljen pod zaštitu države.

Džamija se nalazi u sklopu urbane cjeline Jajca, koja je Prostornim planom Bosne i Hercegovine do 2002. godine bila evidentirana i kategorizirana kao cjelina 0 kategorije, ili kao cjelina od međunarodnog značenja.

2. Opis spomenika

Dizdareva džamija u Jajcu spada u tipološku seriju centralnih jednostoranih džamija bez sofa, bez munare, sa zidanom kupolom koja je skrivena šatorastim četverostrešnim krovom. Isto tipološko određenje, koje nije često u Bosni i Hercegovini, ima i Sinan-begova (Okića) džamija u Jajcu, koja se nalazi u neposrednoj blizini Dizdareve džamije.

Cijeli je unutrašnji prostor zasveden kamenom kupolom na trompama visine 4,45 m od poda džamije. Za konstrukciju kupole i trompi korištena je sedra.

Vanjski gabarit objekta iznosi 5,70x6,60x5,80x6,45 m. Visina je objekta prilagođena izraženom nagibu terena. Debljina je zidova različita i na nekim mjestima u istočnoj strani iznosi približno 65 cm, dok na nekim mjestima u zapadnom zidu iznosi 75 cm. Vanjski je i unutrašnji sloj zida rađen od priklesanog vapnenca sa vezivom od vapnastežbuke, a ispunu zida sačinjavaju komadi tvrdog lomljenog kamena u vapnastoj žbuki. Sa zapadne su strane tri manja prozora, približno četvorna, dimenzija 78x90 cm sa demirima od kovanog željeza. Na istočnoj je strani bio zazidan jedan otvor dimenzija 88x110 cm. U objekt se džamije ulazi kroz lučni portal gdje su dovratnici i nadvratnik urađeni od klesanog vapnenca. Lučni je nadvratnik urađen iz jednog komada kamena. Iznad je portala postojao tih koji je uklonjen tijekom rata 1992. – 1996. godine.

U enterijeru se objekta sa južne strane nalazi lijepo urađen mihrab od sedre sa tri niza stalaktita. Mihrab je dimenzija 75x210 cm, a dubine 50 cm. Enterijer je džamije bio ožbukani i oslikani tradicionalnim motivima koji su predstavljali floralne motive – vijence i listiće. Objekt je imao strm četverostrešni krov kao i okolni stambeni objekti, a bio je pokriven kestenovom šindrom. Džamija nije imala munaru.

3. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Objekt je do 1992. godine bio u autentičnom stanju. Neke su sitne popravke vršene na krovnoj konstrukciji i enterijeru objekta i vršene su samoinicijativno od strane stanovnika naselja. Tako je 60-tih godina prošlog stoljeća zazidan sjeveroistočni prozor objekta.

Detaljno je snimanje objekta izvršio Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH 2001. godine, dok je Projekat rekonstrukcije urađen u srpnju iste godine. Trenutačno je projekt u fazi realiziranja uz pomoć švedske fondacije CHWB.

4. Sadašnje stanje lokaliteta

Objekt je rekonstruiran tijekom 2002. godine, kada je izvršena sanacija zidova, kupole, izrada drvene krovne konstrukcije, stolarije kao i radovi u enterijeru objekta (žbukanje zidova).

Prije je rekonstrukcije objekt bio u vrlo lošem stanju, a za što su razlozi bili dugotrajna izloženost djelovanju kiše, snijega i mraza. Takvo je dugotrajno stanje dovelo do oštećenja vapnaste žbuke unutar konstrukcije i do oštećenja gornjih zona kamenih zidova i kupole.

III ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, usvojene na IV sjednici Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, održanoj od 03. do 09. rujna 2002. godine), Povjerenstvo je donijelo odluku kao u dispozitivu.

Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A. Vremensko određenje,

B. Povijesnu vrijednost,

C. Umjetničku i estetsku vrijednost

C.III. Proporcije

C.V. Vrijednost detalja

D. Čitljivost

D.IV. Svjedodžba o određenom tipu, stilu ili regionalnom maniru

E. Simboličku vrijednost,

E.I. Ontološka vrijednost

E.II. Sakralna vrijednost

E.III – Tradicionalna vrijednost

E.IV. Vežanost za rituale ili obrede

E.V.– Značenje za identitet skupine ljudi

F. Ambijentalnu vrijednost,

Fii – Značenje u slici i strukturi grada

G. Izvornost

G.I. Oblik i dizajn

G.II. Materijal i sadržaj

G.III. Namjena i uporaba

G.V. Položaj i smještaj u prostoru

H. Jedinostvenost i reprezentativnost

Sastavni dio ove odluke su:

- kopija katastarskog plana
- z.k. izvadak, posjedovni list
- fotodokumentacija
- situacija
- Projekat Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH

Korištena literatura

Tijekom vođenja postupka proglašenja povijesne građevine Dizdareva džamija u Jajcu nacionalnim spomenikom BiH, korištena je sljedeća literatura:

- 1998. M. Mujezinović, Islamska epigrafika u BiH, knjiga II, str. 271, 272., Sarajevo publishing, 1998.
- 1999. Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH – Projekat rekonstrukcije Sinan begove džamije – Aličić Azer, dipl. ing. arh.

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:

*Mirzah Fočo, diplomirani inženjer arhitekture,
saradnik za cjeline graditeljskog naslijeđa i kulturne krajolike
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika*